

 <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1758>

Citation: Güneş, S. & Can, R. R. (2020). Suruç ilçesinde tarım ve hayvancılık faaliyetleri. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(50), 257-269.

Öğretmen Salih GÜNEŞ

Milli Eğitim Bakanlığı, 18 Mart Çanakkale Şehitleri Anadolu Lisesi, Şanlıurfa / TÜRKİYE, 0000-0002-8175-5610

Dr. Öğr. Üyesi Reyhan Rafet CAN

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Kadırlı Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Osmaniye / TÜRKİYE, 0000-0003-2280-9268

SURUÇ İLÇESİNDE TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİ¹

ÖZET

Suruç ilçesi, Şanlıurfa ilinin 45 km Güneybatısında, 400-500 m. yükselti değerleri yayılış gösterir. Suruç'un önemi, ilköğretimden günümüze değin hep işlek yollar üzerinde bulunmasından kaynaklanmaktadır. Şanlıurfa ile Birecik arasındaki yolların ortasında olması ayrıca Harran'la paralel bir hat üzerinde bulunması da geçiş noktalarından birini teşkil etmesine neden olmuştur. Suruç'un araştırma sahası olarak seçilmesindeki amaç, tarihi önemi ve ticari değerinin günümüzde büyüyerek devam etmesidir. Suruç son yıllarda Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)'ın etkisiyle açılan Suruç Tüneli ve 2014 yılında savaştan kaçıp sınıra gelen yüz binlerce Suriyeliye kapılarını açmasıyla adını sıkça duyuran bir ilçe haline gelmiştir. Suruç ilçesi, etki alanının fiziki ve beşerî potansiyel kaynaklarını henüz yeterince kullanamayan bir yerleşim yeri özelliğine sahiptir. Bu çalışmanın hedeflerinden bir diğeri de var olan kaynakları analiz edip ilçe merkezinin sosyal ve ekonomik açıdan gelişmesine engel olan faktörleri ele almak, var olan kaynakların daha verimli bir biçimde kullanılmasını ve aynı zamanda bu kaynakların Suruç kentini tanıtmaya adına tek tek değerlendirilip ortaya çıkmasını sağlamaktır.

Anahtar kelimeler: Suruç, Coğrafi Özellikler, Şehir İçi Arazi Kullanımı

AGRICULTURE AND ANIMAL HUSBANDRY ACTIVITIES IN SURUC DISTRICT

ABSTRACT

Suruç district, 45 km southwest of Şanlıurfa province, 400-500 m. elevation values indicate spread. The importance of Suruç is due to the fact that it has always been on the busiest roads from ancient times until today. Being in the middle of the roads between Şanlıurfa and Birecik, as well as being on a parallel line with Harran, made it one of the crossing points. The purpose of the selection of Suruç as a research area is to ensure that its historical importance and commercial value continue to grow today. In recent years, Suruç has become a town whose name is often heard when the Suruç Tunnel opened under the influence of the gap and opened its doors to hundreds of thousands of Syrians who fled the war and came to the border in 2014. The city of Suruç has a settlement that has not yet been able to adequately utilize the physical and human potential resources of the sphere of influence. One of the objectives of this study is to analyze the existing resources and to address the barriers to the social and economic development of the district, and ensure that existing resources are used more efficiently at the same time advertise and the emergence of these resources evaluated individually on behalf of the city of Suruç is to ensure.

Key Words: Suruç, Geographical Features, Urban Land Use.

1. GİRİŞ

Verimli bir arazi üzerinde kurulmuş olan Suruç 1950- 1960 yıllarında küçük bir yerleşim yeri; zamanla, sulama amacıyla açılan kuyular neticesinde tarım faaliyetleri gelişmeye başlamış, kent buna paralel olarak büyüme ve gelişme göstermeye başlamıştır. İlçe merkezinin 1980-1995 yıllarında yeraltı sularının azalması ve artan terör olayları neticesinde, büyüme ve gelişmesi yavaşlatmıştır. Kentin genel iklim koşulları incelendiğinde sıcaklık ve yağış koşullarının olumsuzluğu nedeniyle, şiddetli yaz kuraklığı bazı dönemlerde etkisini yıl boyunca hissettirdiği görülür. Buna bağlı olarak da tarımsal faaliyetlerde büyük zararlara neden olmaktadır. Kuraklığın tarım alanlarındaki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak ve gerekli ürün artışını sağlamak için kenttin büyük bölümünde sulama zorunlu hale gelmiştir (Gürgen, 2002: 145). Bu yüzden Suruç Tüneli Projesi ortaya çıkmıştır. GAP'tan önce kuru şartlarda ve daha çok buğday, arpa, nohut ve mercimek tarımı yapılmaktaydı fakat daha sonraları

¹ Bu çalışma Salih GÜNEŞ tarafından 2019 yılında tamamlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

sulamaya açılan tarım alanların artması sonucu pamuk, sebze ve mısır yetiştiriciliğinin artması dikkat çekmiştir. Ayrıca Suruç'un meyvecilikte özellikle de nar yetiştiriciliğinde önemli bir yeri vardır. Suruç narı yörede çok ünlüdür. Bu yüzden son dönemde ilçede nar festivali yapılmaya başlanmıştır. Yörede ekonomik açıdan kalkınmayı sağlayacak en önemli sektör tarımdır.

Kentte fonksiyonları destekleyen bir diğer önemli kaynak hayvancılıktır. Hayvancılık sektörü dengeli ve sağlıklı beslenmeyi sağladığı gibi kırsal ve ekonomik kalkınmada önemli bir faaliyettir (Karadaş, 2017: 269). Suruç'ta özellikle at ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği önemli yer tutar. At yetiştiriciliği Selçuklular Dönemi'nden bu yana Suruç kültürünün bir parçası haline gelmiştir. Suruç'ta yaygınlaşan Arap atı yetiştiriciliği sadece ilçenin değil tüm kentin ekonomik ve kültürel hayatının önemli bir parçası haline gelmiştir. Türkiye'de at yetiştiriciliğinin %60'lık dilimini Şanlıurfa karşılarken bunun %50'sini Suruç'un karşıladığı söylenebilir. Bu sektörün Şanlıurfa'ya getirisi 30 milyon TL'dir ve bu sektör sayesinde yaklaşık 1000 ailenin bu faaliyetten geçimini sağladığı söylenebilir. Suruç küçükbaş hayvancılık bakımından da gelişmiştir. Suruç, sahip olduğu doğal ve ekonomik koşulları, tarımsal yapısı ve gelenekleri ile koyun ve keçi yetiştiriciliğinin yaygın olarak yapılmasına elverişli bir ilçe durumundadır.

Bu çalışmada kullanılan yöntem ve yaklaşımlar; çalışma sahasının çeşitli özellikleri, coğrafya biliminin gezi-gözlem, sebep-sonuç ve dağılım ilkeleri göz önüne alınarak yapılmıştır. Sahada coğrafi çevre şartları ve beşerî faaliyetler tespit edildikten sonra, Suruç Ovası'nda tarımla ilgili verilerde, Şanlıurfa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Türkiye İstatistik Kurumu verilerden yararlanılmıştır. Ayrıca çalışma alanında gezi gözlem yapıldıktan sonra çevre sakinleriyle görüşmelerde bulunulmuş, ovada çeşitli fotoğraflar çekilmiş, anket yapılmış ve haritalar çizilip doküman haline getirilmiştir. Araştırma sahasıyla ilgili gerekli bilgiler bu şekilde sağlandıktan sonra veri ve haritalar CBS yardımıyla analiz edilerek sayısallaştırılıp tematik haritalar haline getirilmiştir. Bunun yanı sıra çalışmanın öz ve anlaşılır olmasını sağlama adına gerekli konular için SPSS programı kullanılarak tablo ve grafikler çizilmiştir.

2. SURUÇ İLÇESİNİN KONUMU, SINIRLARI VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasını oluşturan Suruç ilçe merkezi, coğrafi bakımından Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Orta Fırat Bölümü içerisinde kalmakta olup, idari bakımından Şanlıurfa iline bağlıdır. Fırat ve Dicle arasında bulunan Suruç'un, bağlı bulunduğu Şanlıurfa ile arasında yaklaşık 45 km'lik bir uzaklık bulunurken, Suriye sınırına ise 10 km'lik bir uzaklığa sahiptir. Suruç; Batı ve Kuzeybatıda Birecik ve Bozova ilçeleri; Kuzeydoğu ve Doğuda, Şanlıurfa'nın merkez ilçeleri olan Karaköprü ve Eyyübiye; Güneydoğuda, Akçakale ilçesi; Güneyde ise Suriye devlet sınırı ile çevrilidir. Suruç ilçesi günümüzde GAP'ın etkisiyle önemli tarım bölgesi haline gelmiştir.

Suruç ilçesinde, Doğudan Batıya kadar uzanan ve çok yüksek olmayan dağın tepeler yer almaktadır. Ova toprakları genel itibarıyla alüvyonlarla kaplıdır ve yörenin iklimi, Akdeniz ikliminin yarı kurak stepik tipi olarak da tanımlanabilecek geçiş tipidir. İlçenin gece ve gündüz ile yaz ve kış ortalama sıcaklığı arasında, büyük farklar vardır ve yıllık sıcaklık bazen 40°C'yi aşar. En soğuk ay olan Şubat'ta ise sıcaklığın bazen sıfırın altına düştüğü görülür. İlçenin yaygın bitki örtüsü septir. İlkbahar yağmurlarıyla yeşeren ve yaz sıcaklarında sararan cılız otlar, yabancı buğday, çığdem, hardal, deve diken, meyan kökü en çok rastlanan bitkilerdendir. Bölgede; Türkiye'nin en büyük barajlarından biri olan Atatürk Barajı'nın faaliyete geçmesi ve bu baraj sularının birikmesiyle, yaz aylarında nem miktarı yükselmiştir. İlçe merkezinin nüfusu, 2017 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 65191'dir. Bu değer Şanlıurfa'nın taşradaki ilçeleriyle karşılaştırıldığında Suruç ilçe merkezinin aritmetik nüfus yoğunluğunun, Şanlıurfa'nın taşradaki birçok ilçesinden daha fazla olduğunu gösterir. Kentin ekonomik faaliyetlerine bakıldığı zaman genel itibarıyla canlı bir yapısı bulunmamaktadır. İlçe merkezi halkının bir bölümünün işsiz olması, bu halkın ekonomik kazancını sağlamak amacıyla aileleriyle birlikte genellikle; Şanlıurfa şehri ve ona bağlı Harran, Akçakale ve Viranşehir ilçelerine, aynı zamanda Adana, Aydın, Tokat, Hatay, Mardin ve Yozgat illerine göç etmelerine neden olmaktadır. Yapılan göçlerin çoğu mevsimlik olup göç edenler kış aylarında Suruç'a geri dönmektedir.

Suruç kentinin geçim kaynağı uzun yıllar boyunca sınırdaki kaçakçılık faaliyetleriydi. Fakat son yıllarda sınırdaki alınan tedbirler sonucu kaçakçılık azalmış, onun yerini tarımsal faaliyetler almaya başlamıştır. Sulama projesiyle birlikte ilçe merkezinin ekonomisinde tarım önem kazanmıştır. Bu yüzden ilçe merkezinde tarımla uğraşan çiftçilere, İlçe Tarım Müdürlüğüne tarım ve hayvancılık

Suruç ilçe ve merkezinin çevresinde mera alanlarının kısıtlı olması nedeniyle hayvancılık fazla gelişme imkânı bulamamıştır. Halen küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılan ilçede, büyükbaş hayvancılık sadece ev ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Suruç; sanayi olarak büyük bir potansiyele sahip olamamakla birlikte, ilçe merkezinde son yıllarda pamuk ekim alanlarının artmasıyla çırçır, çığıt ve yağ fabrikaları kurulmaya başlanmıştır.

Suruç eskiden beri bir idari birim olarak varlığını sürdürmüş bir yerleşmedir. Bu yerleşmenin Urfa ve çevresine M.Ö. 334-136 yılları arasında hâkim olan Selevkostlar tarafından kurulduğu iddia edilmektedir. Kurulduğu dönemde Suruç'un ismi "Anthemusia" dır. Selevkostlar'ın giderek zayıflaması sonucu, Urfa bölgesindeki otorite yetersizliğini değerlendiren Arjav önderliğinde M.Ö 132 tarihinde Osrhoene, krallığını ilan edilir. Bu krallık M.S 244 yılına kadar devam etmiştir. Osrhoene Krallığı'nın ilk defa Hıristiyanlığı kabul eden devlet olduğu iddia edilmektedir. Krallık döneminde Suruç'un ismi muhtemelen "Batnea" dır. Bu dönemde ilçede ipekçiliğin yaygın olduğu tarihi kayıtlarda yer almaktadır.

Roma İmparatoru Konstantin, MS 35 yılında bu civardaki yerleşmelerle birlikte Suruç'u da Urfa'ya (Ruha) bağlamıştır. Aradan bir hayli zaman geçtikten sonra Suruç, Kudüs Krallığı'na bağlanmıştır. İyaz bin Ganem, MS 639 yılında Suruç'u Romalılardan barış yoluyla almıştır. Suruç 1095'te Artukoğulları'ndan Sökmen'in eline geçmiş ise de altı yıl sonra 1. Kont Baudouin, Suruç'u Artukoğulları'ndan geri almıştır. Daha sonra Haçlıların eline geçen Suruç'u, İmadüddin Zengi 1127 yılında Haçlılardan geri almıştır. Bunlarla birlikte Moğol istilası sonucu yıkılıp yıkılan Suruç uzun süre toparlanamamıştır. Suruç'u 1517 yılında Yavuz Sultan Selim Kudüs Sefer'i sırasında Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katmıştır. Suruç Osmanlı İmparatorluğu döneminde Halep vilayetinin Urfa Sancağı'na bağlı bir kasaba durumunda idi, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın (30 Ekim 1918) imzalanmasından sonra, ilkin İngilizler daha sonra Fransızlar tarafından işgal edildi. Suruç halkı, milli mücadelesini vererek tarihi şehirlerini 11 Nisan 1923'te düşmandan kurtarmıştır. Suruç, Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte 1923'te Şanlıurfa'ya bağlanmıştır (Suruç Kaymakamlığı, 1996:29-31).

3. TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİ

Tarım, topraktan ürün almak amacıyla toprağın işlenmesi, tohumun ekilerek veya fidan dikilerek zirai bitki yetiştirilmesi ve olgunlaşan ürünün hasat edilmesi anlamına gelir (Özçağlar, 2003: 126). Bugün gelinen noktada ise tarım, bir yanında toprağa dayalı faaliyetler ve hayvancılıkla birlikte, su ürünleri üretimi, ormancılık, avcılık, kültür mantarcılığı, arıcılık, ipek böcekçiliği, bağcılık şeklinde tarımsal faaliyetler ve topraksız tarım ile organik tarım aşamalarına ulaşmış bulunmaktadır (Bulut, 2006:1).

İlçe merkezinde yaşayan halk 1950 yılından 1985 yılına kadar sulama kısıtlılığında dolayı ovanın büyük bir bölümünde yeraltı sularını kullanarak tarım faaliyetlerini gerçekleştirmiştir. Çalışma sahasında devamlı akan bir akarsu bulunmamakla birlikte yüzeyde akan sular bölgenin güneyine doğru hareket edip Suriye sınırında kuru derelerle birleşmekte ya da tahliye kanallarına karışmakta, tarımsal amaçlı sular yeraltından sondaj yoluyla çıkarılmaktadır. Suruç Ovası'nda 1980-1990 yılları arasında geçen süre zarfında artan su talepleri karşısında hâlihazırda bulunan su rezervleri hızlı bir şekilde tüketilmeye başlanmasıyla yeraltı suların seviyesinde düşmeler yaşanmıştır. Bu durumdan sonra kuraklıkla birlikte su sıkıntısı baş gösterince tarımsal verimlilikte de düşmeler yaşanmaya başlamıştır. İlçenin canlı bir ekonomi hayatı bulunmamaktadır. Sulama faaliyetlerinin yeterli olmaması ilçede yaşayan halkı uğraş alanı olarak kaçakçılığa yönlendirmiştir. Son yıllarda Suriye'de yaşanan olaylarla sınıra çekilen beton duvarlar ve güvenliğin hat safhaya çıkarılmasıyla birlikte, yöre halkı geçinimlerini sağlamak için aileleriyle komşu ilçe ve illere mevsimlik işçi olarak göç etmektedirler (Karacadağ Kalkınma Ajansı, 2011:4). Bu durum 2016 yılında GAP kapsamında yapılan tünelle yaklaşık 95.814 hektarlık alana su verilmesiyle ilçenin göç vermek yerine göç almaya başlayacağı, halkın ekonomik gelirlerinin iyileşmesiyle farklı uzmanlık alan ve iş meslekleri ortaya çıkacağı tahmin edilmektedir. Bununla beraber yeni üretim araçlarının ve üretim teknolojisinin sermaye hareketindeki dönüşümü hızlandıracağı, yabancılaşmanın olabileceği, gıda sanayisinin ve pazarlamasının gelişeceği, şehirlerde zirai donatım, teknoloji ve ilaçlama ile ilgili kuruluşlarının yaygınlaşacağı beklenmektedir (Tuna, 1988: 116-118). Yine aynı şekilde GAP'ın etkisiyle meydana gelmesi beklenen bu değişmelerin "bölgelerarası gelişmişlik farkını" azaltarak sosyal, kültürel, ekonomik ve mekânsal yapıdaki kutuplaşmayı dengeleyeceği ve en sonunda birlik ve beraberlik sağlanacağı düşünülmektedir (Dericioğlu, 1998: 183).

Suruç'un ekonomisi içerisinde tarım önemli bir paya sahiptir. Bölgede sulamanın tamamlanmasıyla birlikte özellikle yaş sebze, meyve ve endüstri bitkilerin üretiminde büyük artışlar sağlanmıştır. Suruç'ta sulama öncesi ve sonrası bitkisel üretime bakıldığında, sulama öncesi 1980-2015 yılları arasında buğday arpa ve mercimek ekildiği görülmekte, bunu pamuk, nohut ve sebzeler izlemektedir. Sulamanın başlanmasıyla birlikte 2017 yılında, kurak alanda yetişen arpa, nohut, mercimek ekim alanlarının düşmesine paralel olarak pamuk, sebze ve meyvecilikte önemli atılımlar yaşanmıştır.

Tablo 1. Faaliyetlere Göre Ürünlerin İstatistiki Sınıflandırması (2017)

Tarım Arazisi	da	%'si
Tahıllar ve Hububatlar	7200	48,2
Antep Fıstığı ve Zeytin	2200	14,7
Sebze bahçeleri alanı	2550	17,1
Kütlü pamuk alanı	2800	18,7
Süs bitkileri alanı	200	1,3
Toplam Kayıtlı Alan(da)	14950	100

Kaynak: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ekili alanlarının büyük bir kısmı yaklaşık %85, Türkiye genelinde olduğu gibi tahıl tarımına ayrılmıştır. Çoğunlukla kuru tarım yöntemiyle üretim yapılan bölgede üretilen tahıllardan ilk sırayı buğday, ikinci sırayı ise arpa almaktadır (Arınç, 2011:410). Tahıl üretimi genellikle engebesi az alanlarda ve yüksek düzlüklerde yapılmaktadır. Tahıl ekim alanlarının büyük bir kısmı sulanmamakta onun yerine, kuru tarım yapılmaktadır. İlçede 2016 yılı itibariyle yaklaşık 74.100 hektar olan tarım arazisinin 201.965 (da)'da buğday ürünü yetiştirilmiştir. Yılda iki ürün elde etmek isteyen çiftçi son baharda ekilen ve Mayıs, Haziran aylarında hasadı yapılan kış buğdayını üretmektedir. Araştırma sahasında iklimin kurak olmasından dolayı açılan sondaj kuyularıyla tarımsal sulama yapılmıştır. İlçede artan sondaj kuyuları 1980-1990 yılları arasında yeraltı su seviyesinin azalmasına sebep olmuştur. Dolayısıyla geçimini tarımla sağlayan insanlar, kuru tarıma yönelmek zorunda kalmıştır. İlçe merkezinin yıllık buğday üretim periyoduna bakıldığında buğday ekim ve üretiminde dalgalanmalar görülmüştür. Bunun en önemli iki nedeninden bir tanesi iklim, bir diğeri ise devletin tarım ürünlerindeki belirlediği taban fiyatlardır. Yine aynı şekilde ilçe merkezinde buğdaydan sonra en çok yetiştirilen tahıl ürünü olarak arpa olmasının başlıca nedeni kuraklık ve at yetiştiriciliğidir. Arpa daha çok sulu olarak yetiştirilmediği için üretimi yağışa bağlıdır.

Kentte 2016 yılından itibaren arpanın ekim alanında büyük ölçüde daralmalar yaşanmıştır. Bunun sebebi birçok arazinin suya kavuşması, dolayısıyla da daha çok kazanç getiren ürünlerin tercih edilmesidir. İlçeye su verilemeden önce dikkate değer bir mısır üretimi yapılmamıştır. İlçede 2014 yılında ekim alanı 703 (da) olan mısır, 2016 yılında ovaya suyun getirilmesiyle 58.509 (da) oluşmuştur. Kısa süre içinde ekim alanı bu kadar genişleyen mısırın, ekim ve üretim değerlerinde geçmiş yıllara göre büyük farklar olmuştur. Mısır ürününün daha fazla kazanç getiren bitki olmasından dolayı ilçede ikinci ürün olarak ekilmeye başlandı. Sulama sisteminin altyapısı tamamlanmasıyla birlikte gelecek yıllarda mısırın ekim alanında artışların yaşanacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 2. Suruç İlçe Merkezinde Arazi Kullanım Durumu (2016)

Arazi Kullanım Sınırları	%'si	(da)	Genel Alan
Nadaslı Kuru Tarım	27,4	4.100,00	14950
Mera	0,8	120,0	14950
Antep Fıstığı	2,3	350	14950
Yerleşme	3,9	580	14950
Nadassız Kuru Tarım	8,7	1.300,00	14950
Sulu Tarım	48,8	7.300,0	14950
Bağ (kuru)	8,0	1200	14950
Toplam	100	14950	14950

Kaynak: Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü

Pamuk üretiminde ise Şanlıurfa 2012 yılı itibariyle birinci sırayı alarak Adana ilini geride bırakmıştır. Türkiye genelinde 2012 yılının lifli pamuk üretimi 858400 tondur. Şanlıurfa yaklaşık olarak %41,09 payla birinci, %10,82 payla Aydın ikinci ve %10,31 payla ise Adana üçüncü sırayı almıştır. O yıl

Şanlıurfa, toplam üretimin 352.688 tonunu, Aydın 92.868 tonunu, Adana ise 88,465 tonunu üretmiştir. Şanlıurfa'nın ilçesi olan Suruç'ta sulu tarım alanlarının genişlemesiyle pamuk üreticinin hızla artacağı tahmin edilmektedir. Geçmiş yıllarda kuyulardan su çekilmesiyle ovada pamuk tarımı yapılmış olup sonraki yıllarda ise yeraltı suyunun bitme noktasına gelmesiyle birlikte pamuk ziraatından vazgeçilmiştir. Fakat sulama tünelle birlikte pamuk ekim alanlarında artışlar yaşanmıştır.

İlçe merkezinin meyvecilik üretimine bakıldığı zaman ise, iki önemli meyve türü geniş alan kaplamıştır. Bunlardan bir tanesi nar, bir diğeri de fıstık üretimidir. Suruç ilçesinde üretilen nar; ince kabuğu, mayhoş tadı, kırmızı taneleriyle dünyanın en güzel nar çeşidi olarak bilinmektedir. Türkiye'nin en önemli sofralık nar üretim merkezi olarak gösterilen Suruç, GAP Eylem Planı'nda Suruç Ovası Pompa Proje kapsamında Atatürk Barajı'ndan bölgeye su verilmesiyle nar tarımı giderek artmaya başlamıştır.

Suruç'ta yetişen nar, birçok hastalığa iyi geldiğinden ince kabuk ve mayhoş tadıyla en çok tercih edilen narlar arasında yer almıştır. Bakımı iyi yapılan bir bahçede her bir nar 700-900 gram arası olup ağaç başına 70 kg verim alınmaktadır. Suyun gelmesiyle birlikte nar üretiminden dönüm başına 2-3 ton civarında ürün elde edilmektedir. Susuzluk nedeniyle geçmiş yıllarda nar ağaçları kurumıştır. Fakat son yıllarda su ile birlikte nar, üretimi tekrar önem kazanmaya başlamıştır. Suruç ovasında 775 dekarlık alanda yaklaşık 45 bin civarında ağaç bulunmaktadır. İlçe için bu kadar değerli bir tarım ürünü olan Nar'ın tanıtımı amacıyla Suruç Kaymakamı ve Belediye Başkanı Vekili Ferhat Sinanoğlu tarafından ilk defa 2017 yılı itibarıyla Suruç narının hak ettiği değere kavuşabilmesi için nar festivali başlatılmıştır.

Antepfıstığı üretimine bakıldığı zaman ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi önemli bir potansiyele sahiptir. Özellikle Gaziantep ve Şanlıurfa, ülkemizin Antepfıstığı üretimini karşılamak konusunda önemli roller üstlenmektedir. Fıstık üretimin en çok yapıldığı yer Şanlıurfa'dır. Örneğin, Tek Tek dağları bölgesinde kendiliğinden yetişen, doğal orman halinde fıstık ağaçları vardır. Şanlıurfa; 15,5 milyon antepfıstığı ağacı sayısı ile ülkemizde ilk sırada yer alır. Antep fıstığı Suruç'un Kuzeyinde ve Kuzeybatısında yer alan Çarmelik (Büyükhan) Mahallesi ve çevresinde geniş bir ekim alanına sahiptir. Antepfıstığının genellikle engebeli, kuru ya da sulu tarıma uygun olmayan kıraç alanlarda yoğun olarak Gaziantep-Şanlıurfa karayolu arasında kalan bölgede tarımı yapılmaktadır (Doğantürk, 2014: 57).

İlçe merkezinin hayvancılık faaliyetlerine girmeden önce Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin hayvancılık konusundaki yerine baktığımız zaman Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin hayvan varlığındaki değişim, Türkiye'nin genel tablosu ile benzer bir eğilim göstermesine rağmen; genel olarak Türkiye ortalamasının üzerinde bir azalma gerçekleşmiştir. Bölgenin ekonomik açıdan geri kalmışlığı, hayvansal üretimin kapalı ekonomi içinde yer alması ve terör olayları sonucu meraların boşaltılmasıyla artan göçler, hayvancılığın gelişmesini sınırlayan önemli etkenlerdir. Ayrıca bölgede; hayvan ıslahı, bakım ve beslenme, hayvan hastalıklarıyla mücadele, verim düşüklüğü, örgütlenme ve pazarlama, eğitim destekleme politikaları ve finansman kaynaklara erişim alanlarında ciddi sorunlar bulunmaktadır. Bölge hayvancılık potansiyelinin akılcı plan, strateji ve desteklemelerle geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle ticari hayvancılığın geliştirilmesine yönelik birtakım çalışmalar yapılması, canlı hayvansal ürünler ve hayvan yeminde ihracatçı konumuna getirecektir. Bölgenin GAP'la birlikte tarımsal yapısında değişimler olmuştur. Bu değişimler hayvancılık faaliyetlerini önemli etkilemiştir (Aydemir ve Pıçak, 2007). Bölgenin doğal koşulları ve sosyal yapısı hayvancılık faaliyetleri için uygun bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyel GAP'ın sağlayacağı sulama imkânlarının artması sonucunda sağlanacak yem bitkileri üretimi artışı ve şehirleşmenin sağlayacağı talep artışına bağlı olarak büyük gelişme göstermesi beklenmektedir (Yavuzer, Bengisu, Öztürkmen, Polat ve Baytekin, 2003: 206). Bölgenin kapsamı dâhilinde kalan çalışma alanı olan Suruç'un tarım faaliyetlerinden sonra en önemli gelir kaynağı hayvancılık olmuştur. Suruç'un yazları kurak geçmesi ve bitki örtüsünün cılız olmasından ötürü küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, büyükbaş hayvan yetiştiriciliğine göre daha çok gelişmiştir.

Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği daha çok ahır hayvancılığı şeklinde yapılır. Suruç'ta büyükbaş hayvancılıkta melez sığır ilk sırada yer alır. Çoğunlukla aile işletmeciliği şeklinde yapılan bu faaliyet ailelerin süt peynir ve et ihtiyacını karşılamaya yönelik olmuştur. Ülkemizin iklim, bitki örtüsü ve yeryüzü şekilleri, çiftçilerimizin önemli bir bölümünü küçükbaş hayvancılığa yöneltmiştir. Çünkü Doğu Karadeniz bölümü ile Doğu Anadolu'nun Kuzeyi dışına kalan yerlerde yaz ayları kurak geçer. Bu durum, bol suya ihtiyaç duyan büyükbaş hayvanların beslenmesinde önemli bir sorundur. Yaz mevsimlerinde otların kuruması da büyükbaş hayvanların yayılmalarını zorlaştırır. Bütün bu nedenlerle, Türkiye'de küçükbaş hayvancılık daha yaygındır. Çünkü küçükbaş hayvanlar daha az suya ve ota ihtiyaç

duyarlar. Engelibeli arazilerde kolaylıkla gezerek yaylanabilirler (Doğanay ve Şahin, 2001: 156). Suruç; sahip olduğu doğal ve ekonomik koşulları, tarımsal yapısı ve gelenekleri ile koyun ve keçi yetiştiriciliğinin yaygın olarak yapılmasına elverişli bir ilçe durumundadır.

Tablo 3. Suruç'ta Mahallelere Göre Beslenen Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sayıları

Mahalle	Büyükbaş Hayvancılık	Küçükbaş Hayvancılık
Yenişehir Mahallesi	1100	1700
Sarayaltı Mahallesi	850	900
Dikili Mahallesi	700	950
Cumhuriyet Mahallesi	890	1100
Hürriyet Mahallesi	600	800
Demokrasi Mahallesi	750	700
Onbirmisan Mahallesi	1200	1800
Aydın Mahallesi	200	400
Barış Mahallesi	400	450
Yıldırım Mahallesi	800	950
Toplam	7490	10200

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü Verileri ve Yerinde Yapılan Tespitler (2017)

Suruç ilçesi yarış atı yetiştiriciliği ile ünlüdür. Osmanlı döneminde Arap atı yetiştirme merkezlerinden biri olan ilçe, bu geleneğini hala sürdürmektedir. Yaklaşık 79 çiftlik bulunan ilçede yarış atı yetiştiriciliği birçok ailenin geçim kaynağı haline gelmiştir. Türkiye’de yarışan atların büyük bölümü Suruç’ta yetiştirilmektedir. Bu atlar çiftliklerde tay, damızlık, kısarak atlar olarak yetiştirilmektedir. Şu an kentte 850 at bulunmaktadır. Bunlardan 300’ü tay, geri kalanı ise damızlıktır. Türkiye’de resmi at yarışı yapılan 6 ilden birisi Şanlıurfa’dır. Suruç ilçesinde 1991 yılında Mürşitpınar Köyü’nde safkan Arap atları için mahalli at yarışları düzenlenmiştir. Bu yarış Türkiye Jokey Kulübü’nün gözetiminde Yüksek Hakem ve Komiser Kurulunun onayıyla yapılmıştır (Gökoğlu,2008:66).

Türkiye at yetiştiriciliği konusunda önde gelen İrlanda, Fransa ve İngiltere gibi ülkelerin modellerini incelemelidir. Yaklaşık olarak Ankara nüfusuna yakın bir nüfusa sahip İrlanda’daki jokey, apranti, antrenörler ile haralarda ve idman merkezlerinde at bakan seyis ve hipodrom sayısı ile düzenlenen yarış sayısı göz önünde bulundurulduğunda son yıllarda önemli gelişmeler olsa da Türkiye’nin bu sektörde ne kadar geride kaldığını görmüş olacağız. Bu kapsamda at yetiştiriciliğinin teşvik edilmesi için Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından gerçekleştirilecek mali destek programıyla damızlık olarak kullanılabilir uygun kan hattına sahip kısarak ve aygırların ilçeye kazandırılması sağlanmalı, özellikle büyük ölçekli tarım işletmelerinde sektöre katılımı özendirilmelidir. Günümüzde bu sektörün sadece Şanlıurfa’ya katkısı yıllık 30 milyon TL’dir. Türkiye’de bu faaliyet için 9 hipodrom mevcuttur, bunlardan bir tanesi de Şanlıurfa Osmanbey Hipodromu’dur. Geçimini sadece atçılıkla sağlayan özellikle Suruç bölgesinde 1000’e yakın aile mevcuttur. At yetiştiriciliğinin bu ailelere kültürel ve sosyal anlamda pek çok katkısı olmakla beraber genç nüfusun jokeylik, seyislik, antrenörlük gibi atçılıkla ilgili mesleklere yönelimini sağlamakta ve yarış döneminde her bir ata bir seyis bakmak durumunda olduğundan istihdama katkı sağlamaktadır. Ayrıca at sevgisi ve meşguliyeti için ciddiyeti gereği genç nüfusun kötü alışkanlıklara yönelimini büyük ölçüde engellemektedir (Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı, 2013: 1-5). Suruç’un hayvancılık konusunda daha fazla gelişmesi için verimi düşük olan hayvan ırklarının verim düzeylerinin artırılması amacıyla yapılacak ıslah çalışmalarında, ilçede koşulları uygun olan işletmelerin sayısının son derece sınırlı olması nedeniyle seçme, melezleme ve araştırma çalışmalarının daha planlı bir biçimde sürdürülmesi gereklidir. Bunun için öncelikle hayvancılık sektörünün çeşitli konularda çalışan kamu kuruluşları ile bir araya gelip iş birliği yapması gerekmektedir. İlçede yerli ırkların kültür ırkları ile melezleme çalışmalarına ağırlık verilmeli, bu konuda doğal ve suni tohumlama çalışmaları dikkate alınarak yeni politikalar belirlenmelidir. Suruç’ta GAP kapsamındaki sulamaların yaygınlaşması göz önünde bulundurularak yem bitkilerinde üretim artışı sağlanmalıdır. İlçede yem üretimine devlet desteğinin olması hem kapasiteyi artıracak hem de üretim artışı sağlayarak hayvansal ürünler ithalatı için harcanan döviz miktarını azaltacaktır. İlçede tarımsal hizmetleri yetersizliğinin yanı sıra; teknik, mali ve idari konularda hayvancılıkla uğraşanlara yeterli düzeyde bilgi veren kuruluşlar yoktur. Basın-yayın, radyo ve özellikle televizyondan pratik eğitim programlarından faydalanmalı; hayvancılık konusunda da çeşitli dokümanlar hazırlanıp gösteri

çalışması yapılmalıdır (Aydemir ve Pıçak, 2007:31-32).

Ziraat Bankası'nın ilçeye yönelik orta veya uzun vadeli kredi oranları artırılmalı; ayrıca, kredi vadeleri yetiştiriciliğe uygun ve üretim dönemi sonunda bitecek şekilde belirlenmelidir. Hayvancılığa ayrılan kredi güvencelerinde kolaylıklar sağlanması faiz oranlarının uygun düzeylerde tutulması gereklidir (Aydemir ve Pıçak, 2007: 58-60). Bu uygulamalar faaliyete geçerse Suruç ilçesinde hayvancılık bakımından önemli gelişmelerin yaşanacağını görebiliriz.

Türkiye'de yapımı hala sürdürülen ve projelerin en büyüğü olan GAP'ın faaliyete girmesiyle Suruç'un tarımsal üretiminin 3-4 katına çıkacağı tahmin edilmektedir. Dolayısıyla tarımla ilgili sanayinin gelişerek istihdamı sağlayacağı ve bu istihdam sayesinde bölgeden göçün önleneceği, bunun sonucunda halkın refah seviyesinin artacağı beklenmektedir. GAP'ın tamamlanmasıyla toplamda yaklaşık 1,7 milyon hektar alan suya kavuşacaktır. Bunun sadece 706 bin hektarı Atatürk Barajı'nda toplanan su ile sulanacaktır. Aşağı Fırat Projesi olarak bilinen bölüm GAP'ın en geniş birimini meydana getirir. Bu barajdan sulama tünelleri aracılığıyla taşınacak su miktarı 328 m³/s'dir, bunun 124 m³/s'lik bölümünün Harran Ovası'nın, 5 m³/s'nin ise Suruç Ovası'nın sulanmasında kullanılacaktır. GAP'la birlikte Harran Ovası'nda sulanmaya açılacak arazi miktarı 144 bin hektar iken, Suruç Ovası'nda 94.814 hektarlık alandır. Bu büyük sulama projelerinin temel karakteristikleri, sulamanın etkinliğini artırıcı şekilde önemli etkisi olan ve dolayısıyla verimin ve çiftçinin net gelirlerinin atmasında önemli rolü olan bazı maddeler vardır. Bunlar, arazi toplulaştırması, kırsal yerleşimin yeniden düzenlenmesi, arazi tesviyesi, tarla içi sulama, drenaj ve ulaşım sistemleri gibi temel fiziksel tesislerin ve hizmetlerin planlanması ve uygulanmasıdır.

Suruç Pompaj Sulama Projesi, Aşağı Fırat Projesi'nin üniteleri arasında yer alır. Bu proje Kuzeyinde Yaylak Sulaması ve Atatürk Barajı Havzası; Batısında Fırat Akarsuyu, Güneyinde Suriye sınırı, Doğusunda Harran Ovası ile Suruç Ovası'nı ayıran Urfa Dağları ile sınırlandırılmıştır. Bu proje 94.814 hektarlık alanda depolama, iletim ve en uygun dağıtım şebekesinin planlama çalışmaları ele alınmıştır. Suruç Ovası; Atatürk Barajı'nın 50 km Güney tarafında kalmaktadır. Bu projeye Suruç ilçe merkezi ve 103 köy dâhildir. Bu köylerin 72'si Suruç'a 12'si Bozova'ya, 15'i Birecik'e ve son olarak 4'ü ise Akçakale ilçesine bağlıdır. Bu projenin toplamda ana kanal uzunluğu 340 km'dir. Projenin 10.391 ha alanı Kaliforniya sistemi, geri kalan 84,423 ha alan yağmurlama sistemi ile sulanıp, toplamda 94.814 ha alanı sulaması beklenmektedir. Bu şebekeden dönen suları toplamak için Suriye sınırı boyunca 24 km uzunluğunda 5 m³/sn kapasiteli ana tahliye önerilmiştir. Türkiye çapında en uzun sulama tüneli, Dünya çapında ise 5. olarak kabul edilen Suruç Tüneli; GAP kapsamında 17,2 km uzunluğunda ve 7 m çapında inşa edilmiştir (Karacadağ Kalkınma Ajansı, 2011: 3).

Proje kapsamında 1. kademe (p1) ve 2. kademe (p2); dört tanesi tali pompa istasyonu (p3, p4, p5 ve p6) ve üç tanesi de (yp1, yp2 ve yp3) yağmurlama sulaması için 305 ml'lik minimum basınç elde etmek için, toplamda 9 adet pompa istasyonu önerilmiştir. Atatürk Barajı'ndan 526,00 m minimum su kotundan aldığı suyu, 586,0 m kotuna basan I. kademe pompa istasyonu (p1), her biri 1900 kw güçte, ikisi yedek, toplam 32 adet pompadan meydana gelmektedir. Toplam güç 69800 kw'dir. Her bir pompadan debisi 3.0³/s'dir. Pompa yüksekliği 55.11 m'dir. Pompa istasyonundan yılda 862.0 hm³ su pompalanmaktadır. Yıllık enerji tüketimi 168.0 GWh'dir. 1.kademe pompajlı iletim kanalı (S0-P1) üzerinde km: 32+500'de yerleştirilen 2. kademe pompa İstasyonu (p2), her biri 2800 kw güçte toplam 12 adet pompadan meydana gelmektedir. Toplam kurulu güç 33600 kw'dir. Her bir pompadan debisi 3.0 m³/s, toplam pompa debisi ise, 36.0 m³/s'tir. Toplam pompaj yüksekliği 82.02 m'dir. Pompa istasyonundan yılda 323.9 hm³ su pompalanmaktadır. Yıllık enerji tüketimi 83,8 GWh'dir (Devlet Su İşleri [DSİ], 2000).

Dünyanın sayılı 17 km'lik sulama tüneli ve galerileri özelliğine sahip olan Suruç Tüneli'ne Atatürk Barajı'ndan gelen sular Taşbasan depo alanında toplanarak oradan kapalı şebeke sistemi olan modern yöntemlerle halkın hizmetine sunulmuştur. Suruç çiftçisi 1960-1985 yılları arasında yeraltı suyunu kullanarak tarımsal faaliyetlerini gerçekleştirmişlerdir. İlçede 1985'lerden sonra ise geçmişte açılan fazla sondajların sonucunda su seviyesinin düşmesiyle kuraklık kendini göstermeye başladı. Dolayısıyla tarımsal sulama ekonomik değerini yitirmiştir. Kent 2016 yılından itibaren ise projenin faaliyete geçmesiyle ilçe merkezinin Kuzeyi başta olmak üzere büyük bölümünü sulanmaya başlanmıştır.

Eskiden bozkır olmasından dolayı toz yüzünden beyaz gömleğin giyilmediği ilçede bu yıl itibariyle

hayal edilemeyen bir yeşile büründüğü, arazi çalışması esnasında dikkatimizi çekmiştir. Ayrıca GAP'ın sayesinde bölgenin iç göç çekmeye başlayacağı, ekonomi gelirlerin yükselmesiyle birlikte insanların tüketim kalıplarının değişeceği, mesleki farklılaşmanın meydana geleceği, örgütlenmenin genişleyeceği ve yılda topraktan 2-3 ürünün alınabileceği ayrıca ürün ekiminde çeşitliliğin yaşanacağı ve endüstri bitkilerin genişleyeceğini söylenebilir (Yalçıntaş,1989:3-4). Fakat olumlu sonuçların yanında geçmişten ders alınıp bazı tedbirler zamanında alınmazsa ova için olumsuz sonuçların beklendiği söylenebilir. Bu sonuçları şimdiden alıp değerlendirdiğimizde, en başta bilinçsiz sulama toprağın tuzlanmasına, su sistemli ve eşit paylaştırılmazsa aşiretler arasında kavgaya ve eğer tarım arazileri imara açılırsa Harran Ovası'ndaki gibi değerli arazilerde betonlaşmaya yol açacağı belirtilebilir. Ayrıca Harran Ovası'nda vahşi sulama sistemi dediğimiz sulama yöntemin sonucunda karşılaşılan tuzlanma, Suruç Ovası Sulama Projesi'nin hazırlanmasında önemli bir örnek teşkil etmiştir (Öcal Kara, Binici ve Aktaş, 2016: 58). Her ne kadar Suruç Ovası Sulama Projesi, Harran Ovası Sulama Projesi'ne benzese de ovayı farklı kılan en önemli özelliği; üreticilerin basınçlı sistem modeli ile tarımsal faaliyetleri yapabilmesine uygun olmasıdır. Bu sistemle bölgede 55 °C'ye kadar çıkan sıcaklıklar Atatürk Barajı'ndan Suruç'a kadar uzanan kapalı sulama sistemi sonucunda suların buharlaşıp yok olmadığı gibi, suyun açık sulama sistemindeki gibi boş akmadığı, bunun sonucunda su tasarrufunun sağlandığı görülür. Ayrıca bu sistemin başka bir önemli özelliği ise Harran Ovası'ndaki büyük kanallar ve kollarının binlerce dönüm araziye işgal ettiği topraklar gibi bir durumun ortaya çıkmasını önlemiştir.

4. SONUÇ

İlçede sanayinin gelişmemesinden dolayı ilçe halkı geçimini tarım ve hayvancılık ile sürdürmektedir. Tarım ve hayvancılık faaliyetleri ise fiziki etmenler sebebiyle sınırlandırılmıştır. GAP'la birlikte bu fiziki etmenlerin olumsuz etkisi azaltılmaya çalışılsa da şu an için tamamen sona erdirilememiştir. İlçenin bazı bölgeleri henüz sulu tarıma geçmeyişi nedeniyle yetişme döneminde suya ihtiyaç duyan meyve ve sebzedden çok kuraklığa dayanıklı tahıl tarımı yapılmasını ortaya çıkarmıştır. İlçe merkezi ve çevresinde çayır ve mera alanlarının yetersiz olmasının yanı sıra yağış yetersizliğinden dolayı mevcut meradaki otların az oluşu ve ilkbaharın yağışlarıyla birlikte otların çıkmaya başladığı zamandan itibaren küçükbaş hayvanların bu alanlarda otlatılması, büyükbaş hayvanların otlamasına yetecek kadar ot kalmamasına neden olmaktadır. Bu nedenle mera hayvancılığı yerine ahırda besi hayvancılığı yapılmaktadır.

Suruç kenti ekonomik faaliyetlerinin büyük bir kısmı tarıma dayanmaktadır. GAP'la birlikte gelecekte çok daha fazla önem kazanması beklenen tarımsal faaliyetler, her ne kadar gelişme gösterse de şu an için refah düzeyinin arzulanan seviyede değildir. Günümüzde bilim ve teknoloji alanında sağlanan gelişmeler, örneğin 'GAP' tarımsal üretimde fiziki çevrenin etkilerinin azaltılabileceğini göstermektedir. Aynı zamanda gerçekleşen birden fazla araştırmalarda tarımsal faaliyetlerin, fiziki koşullardan daha çok ekonomik ve siyasal koşullardan daha fazla etkilendiğini göstermektedir (Tümertekin ve Özgüç, 2009: 153). Bu açıdan ele alındığında günümüzde hangi tarımsal ürünün geliştirileceğini ve bunun dağılışını, pazar koşullarını, ürünün stok durumu ile ulusal ve uluslararası siyasi etkiler gibi çeşitli faktörlerin de etkisinin olduğu söylenebilir. Bu yüzden bölge üreticisinin söz konusu faktörleri bilmesi ve yatırımlarını ona göre yapması gerekir. Oysa Suruç'ta çiftçilerin küreselleşme sürecine tam olarak uyum sağlayamadıkları dikkat çekmiştir. Bunun sebebini incelendiğinde ise üretimde daha çok geleneksel yöntemler, yetiştirilecek ürünün iyi belirlenmemesi ve arazi kullanımından kaynaklanan sorunlar olduğunu söylemek mümkündür.

Bu bağlamda üretimi ve verimliliği arttırmak için; arazi toplulaştırması, gübre, ilaç vb. tarımsal girdilerin kullanımının artırılması, iklim şartlarının göz önüne alınması ve değişimin tahmin edilmesi, toprak ve su kaynaklarının optimum kullanımı, çeşitli kimyasal müdahaleler ve eğitimli çiftçiler sağlanması gibi bir dizi çalışma yapılması gerekir. Suruç'ta tarımsal üretimde yapılan en büyük hatalardan bir tanesi de şudur: İster sondajla çıkartılsın, isterse kanallarla getirilsin suyun tarlaya verilmesinde salma sulama yöntemi kullanılmaktadır. Saha genelinde yaklaşık 10.391 hektar alanda kontrolsüz sulama yapılmaktadır. Bu yöntemin sulamanın ve buharlaşmanın çok şiddetli olduğu yaz aylarında yapılması, toprağın üst katında tuz birikimine neden olur. Dolayısıyla bu durum, toprağın tarımsal üretim açısından kalitesinin düşmesine ve verim kayıplarına yol açmaktadır. Ayrıca salma sulama sistemi yaz aylarında suyun boşa harcanmasını da beraberinde getirmektedir. Sahada dikkat çeken başka bir sorun da 'anız yakma' olayıdır. Haziran ve Kasım aylarında yaygın şekilde görülen bu

sorun çiftçilerin toprak işlemeyi kolay hale getirme, böcek ve diğer zararları yok edip bitki hastalıklarını önleme gibi gerekçelerle tarlada kalan ürün artıklarını özellikle buğday ve mısır artıklarının yakılmasıdır.

KAYNAKÇA

- ARINÇ, K. (2011). *Doğal İktisadi, Sosyal ve Siyasal Yönleriyle Türkiye'nin İç Bölgeleri*. Biyosfer Araştırmaları Merkezi, Coğrafya Araştırmaları Serisi No:102, Erzurum.
- AYDEMİR, C. ve PIÇAK, M. (2007). 'GAP Bölgesi'nde Hayvancılığın Gelişimi ve Türkiye İçindeki Konumu. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (22), 13-37.
- BULUT, İ. (2006). *Genel Tarım Bilgileri ve Tarımın Coğrafi Esasları (Ziraat Coğrafyası)*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- GÖKOĞLU, A., (2008). *Geçmişten Günümüze Suruç*, FSF Printing House, İstanbul
- GÜRGEN, G. (2002). *Güneydoğu Anadolu Bölgesinin İklimi*. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğt. Fak. Yay. No:12, Diyarbakır.
- DOĞANAY, H. ve ŞAHİN, C. (2001). *Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*. İstanbul: Ders Kitapları Anonim Şirketi.
- DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI (2013). *Muş'ta Atıcılık*. Muş: Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı.
- DEVLET SU İŞLERİ [DSİ] (2000). *GAP-Suruç Projesi Ana Done Toplanması, Planlama ve Mühendislik Hizmetleri Planlama Raporu*. Ankara: DSİ Genel Müdürlüğü XV. Bölge Müdürlüğü.
- DERİCİOĞLU, T. (1998). *Güneydoğu Anadolu Projesi Koordinasyon Çalışmaları Hakkında Genel Bilgi, Tarihi ve Kültürel Boyutları İçerisinde Şanlıurfa ve Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) 16-19 Kasım 1987*, s.183, İstanbul: Nurettin Uycan ve Basım Sanayii A.Ş.
- DOĞANTÜRK, İ. H. (2014). Yeraltı Suyunun Azalmasına Bağlı Olarak Suruç İlçesi (Şanlıurfa) Tarımsal Yapısında Meydana Gelen Değişikliklerin İncelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(11), 193-205.
- KARADAŞ, K. (2017). *Şanlıurfa ilinde Koyunculuk İşletmelerinin Sosyo-Ekonomik Durumu: Siverek İlçesi Örneği*. Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Gümüşhane.
- KARACADAĞ KALKINMA AJANSI (2011). *Suruç Ovası Pompaj Sulama Projesi-Projenin Muhtemel Etkileri*. Şanlıurfa: Karacadağ Kalkınma Ajansı Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi.
- SURUÇ KAYMAKAMLIĞI (1996). *96' Yılı Suruç İlçe Yıllığı*. Şanlıurfa: Suruç Kaymakamlığı Yayınları.
- TUNA, K. (1988). *Güneydoğu Anadolu projesi ve Şanlıurfa'ya Düşen Rol Üzerine Bir Kaç Not*. Tarihi ve Kültürel Boyutları İçerisinde Şanlıurfa GAP Sempozyumu, 16-19 Kasım 1987, s. 116-118, İstanbul: Nurettin Uycan Cilt ve Basım.
- TÜMERTEKİN, E., & Özgüç, N., (2009). *Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekan*, Çantay Kitabevi, İstanbul
- ÖCAL Kara, F., Binici, T., ve Aktaş, Y. (2016). "Sulamaya Açılan Yeni Bir Alan: Suruç Ovası Sulama Projesi ve Mevcut Durumu". *The Journal of Academic Social Science Studies*, 355-368.
- ÖZÇAĞLAR, A. (2003). *Coğrafyaya Giriş*. Genişletilmiş Baskı, Ankara.
- YAVUZER, Ü., Bengisu, G., Öztürkmen, A. R., Polat, T. & Baytekin, H. (2003). *GAP Bölgesi'nde Çayır-Mera Alanlarının Bugünkü Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri*, 3.GAP ve Sanayi Kongresi Bildiriler Kitabı, s. 205-216. Diyarbakır: TMMOB Makine Mühendisleri Odası.
- YALÇINTAŞ, N., (1989). *Ön Söz", GAP ve Doğuracağı Sonuçlar*, Aydınlar Ocağı Yayınları, İstanbul

EK. 1

Fotoğraf 1. Pazara Götürülmek Üzere Hazırlanan Patlıcan Üretimi

Fotoğraf 2. Onbirsan Mahallesi'nin Sınırları İçerisinde Yapılan Buğday Tarımı

Fotoğraf 3. Suruç İlçe Merkezinde Nar Tarımı

Fotoğraf 4. Büyükhan (Çarmelik) Mahallesi'ndeki Antepfıstığı Tarımından Görünüm

Fotoğraf 5. Taşbasan Su Depolama Alanından Görünüm

Fotoğraf 6. Yenişehir Mahallesi'ndeki At Yetiştiriciliğinden Görünüm